

Udskriftsdato: 1. januar 2026

2022/1 LSF 39 (Gældende)

Forslag til Lov om ændring af værnepligtsloven (Fritagelse for at møde til Forsvarets Dag under helt særlige forhold)

Ministerium: Forsvarsministeriet

Journalnummer: Forsvarsmin., j.nr. 2022/004233

Forslag

til

Lov om ændring af værnepligtsloven

(Fritagelse for at møde til Forsvarets Dag under helt særlige forhold)

§ 1

I værnepligtsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 225 af 13. marts 2006, som ændret ved § 99 i lov nr. 538 af 8. juni 2006 og lov nr. 1538 af 18. december 2018, foretages følgende ændring:

1. I § 13 indsættes efter stk. 4 som nyt stykke:

»*Stk. 5.* Forsvarsministeren kan fastsætte regler om, at værnepligtige i en nærmere fastsat periode fritages for at møde til Forsvarets Dag, hvis helt særlige forhold gør sig gældende.«

Stk. 5 bliver herefter stk. 6.

§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. januar 2023.

Stk. 2. Regler fastsat i medfør af værnepligtslovens § 13, stk. 5, jf. lovbekendtgørelse nr. 225 af 13. marts 2006, som ændret ved § 99 i lov nr. 538 af 8. juni 2006 og lov nr. 1538 af 18. december 2018, forbliver i kraft, indtil de ophæves eller afløses af forskrifter udstedt i medfør af værnepligtslovens § 13, stk. 6.

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de ændringer, som henholdsvis de færøske og de grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Lovforslagets hovedpunkter
 - 2.1. Gældende ret
 - 2.2. Forsvarsministeriets overvejelser
 - 2.3. Den foreslåede ordning
3. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige
4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.
5. Administrative konsekvenser for borgerne
6. Klimamæssige konsekvenser
7. Miljø- og naturmæssige konsekvenser
8. Forholdet til EU-retten
9. Hørte myndigheder og organisationer m.v.
10. Sammenfattende skema

1. Indledning

COVID-19-pandemien betød, at Forsvarets Dag i en lang periode ikke kunne gennemføres i samme omfang som normalt. Der er som følge heraf opstået et større efterslæb af værnepligtige, der skulle være mødt til Forsvarets Dag.

De værnepligtige, der selv har haft ønske om at møde til Forsvarets Dag, har fået mulighed for løbende at møde hertil. På nuværende tidspunkt er der imidlertid en stor gruppe af øvrige værnepligtige, der afventer at blive indkaldt til Forsvarets Dag.

I dag er der efter værnepligtsloven ikke mulighed for at fritage værnepligtige for at møde til Forsvarets Dag, idet loven alene giver mulighed for at udskyde de værnepligtiges mødepligt.

Indhentning af efterslæbet vil med den nuværende kapacitet tage flere år. En fastholdelse af mødepligten for de værnepligtige, der afventer at blive indkaldt til Forsvarets Dag, vil derfor indebære, at der er værnepligtige, som i en årrække må afvente en afklaring af, om de skal indkaldes til værnepligtstjeneste. En indhentning af efterslæbet gennem en forøgelse af kapaciteten vil være uforholdsmæssigt ressourcekrævende, hvilket blandt andet skal ses i lyset af, at 99,9 pct. af Forsvarets og Beredskabsstyrelsens behov for værnepligtige i 2021 blev dækket af mænd og kvinder, der meldte sig frivilligt til at gøre værnepligtstjeneste.

Med lovforslaget foreslås det derfor, at forsvarsministeren bemyndiges til at fastsætte regler om at fritage de værnepligtige, der i helt særlige situationer ikke kan indkaldes til Forsvarets Dag, fra deres mødepligt. Med lovforslaget vil der dels kunne tages højde for situationen i forbindelse med COVID-19, dels kunne tages højde for lignende, helt særlige situationer i fremtiden.

2. Lovforslagets hovedpunkter

2.1. Gældende ret

Det følger af § 13, stk. 1, i værnepligtsloven, at værnepligtige, der har bopæl eller ophold her i landet,

skal møde til Forsvarets Dag i det år, hvori de fylder 18 år. Forsvarsministeren kan dog bestemme, at mødepligten skal indtræde senere.

Forsvarets Dag er nærmere reguleret i § 7 og kapitel III i værnepligtsloven og består for de værnepligtige af en række forskellige elementer, herunder blandt andet orientering om de forskellige tjenesteforhold samt session og lodtrækning.

Efter værnepligtslovens § 13, stk. 2, kan forsvarsministeren eller den myndighed, som forsvarsministeren bemyndiger til det, pålægge værnepligtige at møde til Forsvarets Dag.

Det følger af § 27 i værnepligtsloven, at udskevnede værnepligtige kan gives udsættelse med møde til den første samlede tjeneste indtil udgangen af det år, i hvilket de fylder 26 år, når de godtgør, at udsættelsen af hensyn til deres uddannelse eller af andre grunde vil være af særlig betydning for dem. Efter værnepligtslovens § 13, stk. 4, kan forsvarsministeren under den i værnepligtslovens § 27 angivne betingelse give de værnepligtige udsættelse med at møde til Forsvarets Dag indtil udgangen af det år, i hvilket de fylder 25 år.

Herudover følger det af § 13, stk. 5, i værnepligtsloven, at forsvarsministeren kan fastsætte regler om pligten og retten til at møde til Forsvarets Dag, jf. stk. 1-3.

Bestemmelserne i § 13, stk. 1, 2 og 5, er udmøntet ved bekendtgørelse nr. 66 af 11. januar 2017 om Forsvarets Dag, herunder session og indkaldelse til værnepligtstjeneste m.v.

Værnepligtsloven indeholder ikke bestemmelser, der giver mulighed for at fritage værnepligtige for at møde til Forsvarets Dag.

2.2. Forsvarsministeriets overvejelser

COVID-19-pandemien bevirkede, at det i en lang periode ikke var muligt at gennemføre Forsvarets Dag i samme omfang som normalt. Det var således i perioder ikke muligt at afholde Forsvarets Dag på grund af nedlukninger, mens det i andre perioder ikke var muligt at indkalde samme antal værnepligtige til at møde til Forsvarets Dag som forud for COVID-19 på grund af øvrige restriktioner, herunder afstandskrav.

Der er som følge heraf opstået et større efterslæb af værnepligtige, der skulle være mødt til Forsvarets Dag. For at håndtere situationen på kort sigt har forsvarsministeren fastsat en senere mødepligt til Forsvarets Dag for en række af de værnepligtige i medfør af værnepligtslovens § 13, stk. 1, 2. pkt. De værnepligtige, der selv ønskede at komme til Forsvarets Dag, har dog løbende fået mulighed for dette.

Status er, at der på nuværende tidspunkt er en stor gruppe værnepligtige, der afventer at blive indkaldt til Forsvarets Dag. Der er tale om værnepligtige, som typisk ikke har et ønske om at gøre værnepligtstjeneste.

Det er Forsvarsministeriets vurdering, at det vil tage flere år, såfremt efterslæbet skal indhentes inden for de nuværende rammer. En fastholdelse af mødepligten for de værnepligtige, der mangler at komme til Forsvarets Dag, vil derfor indebære, at der er værnepligtige, som i en årrække må afvente en afklaring af, hvorvidt de skal indkaldes til værnepligtstjeneste.

Det er endvidere Forsvarsministeriets vurdering, at en indhentning af efterslæbet gennem en forøgelse af kapaciteten, således at alle værnepligtige, der mangler at komme til Forsvarets Dag, skal møde hertil, vil være uforholdsmæssigt ressourcekrævende. Dette skal blandt andet ses i lyset af, at 99,9 pct. af Forsvarets og Beredskabsstyrelsens behov for værnepligtige i 2021 blev dækket af mænd og kvinder, der meldte sig frivilligt til at gøre værnepligtstjeneste.

Forsvarsministeriet finder derfor samlet set, at der bør skabes hjemmel i værnepligtsloven til, at de værnepligtige, der i helt særlige situationer ikke kan møde til Forsvarets Dag, kan fritages fra deres mødepligt.

2.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at forsvarsministeren bemyndiges til at kunne fastsætte regler om, at værnepligtige i en nærmere fastsat periode fritages for at møde til Forsvarets Dag, hvis helt særlige forhold gør sig gældende. Det vil eksempelvis kunne være ved udbrud af epidemiske sygdomme, som nødvendiggør begrænsninger af samfundsaktiviteten. Det vil også kunne være ved naturkatastrofer, der rammer etableringer på Forsvarsministeriets område eller den infrastruktur, som etableringerne afhænger af for at fungere, eller ved kriser og katastrofer af et sådant omfang, at Forsvarets ressourcer fra Forsvarets Dag, herunder eksempelvis lægeressourcer, skal bruges til at håndtere krisen eller katastrofen.

Forsvarsministeren vil dermed kunne fastsætte regler om at fritage værnepligtige, der ikke kan eller har kunnet møde til Forsvarets Dag på grund af COVID-19-pandemien. Endvidere vil ministeren også fremadrettet have mulighed for at udstede regler om, at værnepligtige fritages for at møde til Forsvarets Dag, hvis der opstår lignende, helt særlige situationer. Muligheden for at fritage værnepligtige vil være afgrænset til en nærmere fastsat periode, således at forsvarsministeren vil kunne fastsætte regler om, at værnepligtige, der skal møde eller skulle være mødt til Forsvarets Dag i en bestemt periode, fritages.

Værnepligtige, der efter den foreslåede regulering fritages for at møde til Forsvarets Dag, vil ikke på et senere tidspunkt kunne indkaldes til at møde til Forsvarets Dag i medfør af for eksempel værnepligtslovens § 13, stk. 2.

Det forudsættes, at forsvarsministeren samtidig fastsætter regler om, at værnepligtige, der efter den foreslåede regulering fritages for at skulle møde til Forsvarets Dag, fortsat indtil deres fyldte 30. år vil have mulighed for at møde hertil, hvis de anmoder om at komme til Forsvarets Dag. De pågældende vil blive informeret om muligheden for fortsat at deltage i Forsvarets Dag.

Den foreslåede ordning vil blive administreret således, at den operative kapacitet, der er baseret på brug af værnepligtige, ikke vil blive påvirket.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 1, og bemærkningerne hertil.

3. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

Lovforslaget estimeres at ville kunne fritage Forsvaret for at afholde engangsomkostninger på 25-35 mio. kr., som ville være forbundet med at indhente efterslæbet efter COVID-19-pandemien.

Lovforslaget vurderes i relevant omfang at være i overensstemmelse med principperne for digitaliseringsklar lovgivning. Det vurderes således, at lovforslaget indebærer enkle og klare regler.

Lovforslaget har ikke i øvrigt væsentlige økonomiske konsekvenser eller implementeringskonsekvenser for det offentlige.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Lovforslaget har ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

5. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget vil kunne medføre positive administrative konsekvenser for de værnepligtige, som måtte blive fritaget for at skulle møde til Forsvarets Dag efter regler udstedt i medfør af bestemmelsen.

6. Klimamæssige konsekvenser

Lovforslaget har ikke klimamæssige konsekvenser.

7. Miljø- og naturmæssige konsekvenser

Lovforslaget har ikke miljø- og naturmæssige konsekvenser.

8. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

9. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 1. august 2022 til den 29. august 2022 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

Advokatrådet, Akademikerne (AC), Centralforeningen for Stampedespersonel (CS), Danmarks Veteraner, Dansk Arbejdsgiverforening, Danske Advokater, Danske Regioner, Datatilsynet, Den Danske Dommerforening, Domstolsstyrelsen, Fagbevægelsens Hovedorganisation (FH), Færøernes Landstyre via Rigsombudsmanden på Færøerne, Hovedforeningen for Personel af Reserven i Danmark (HPRD), Hovedorganisationen af Officerer i Danmark (HOD), Hærens Konstabel- og Korporalforening (HKKF), Institut for Menneskerettigheder, Interforce, Justitia, Kommunernes Landsforening (KL), Naalakkersuisut via Rigsombudsmanden i Grønland, Præsidenten for Vestre Landsret, Præsidenten for Østre Landsret, samtlige byretspræsidenter, Soldaterlegatet og Værnepligtsrådet.

10. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Lovforslaget estimeres at ville kunne fritage Forsvaret for at afholde engangsomkostninger på 25-35 mio. kr., som ville være forbundet med at indhente efterslæbet efter COVID-19-pandemien.	Ingen.
Implementeringskonsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen.	Ingen.
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen.	Ingen.
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen.	Ingen.
Administrative konsekvenser for borgerne	Lovforslaget vil kunne medføre positive administrative konsekvenser for de værnepligtige, som måtte blive fritaget for at skulle møde til Forsvarets Dag efter regler udstedt i medfør af bestemmelsen.	Ingen.
Klimamæssige konsekvenser	Ingen.	Ingen.
Miljø- og naturmæssige konsekvenser	Ingen.	Ingen.

Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter.	
Er i strid med de fem principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering / Går videre end minimumskrav i EU-regulering (sæt X)	Ja	Nej X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Det følger af værnepligtslovens § 13, stk. 1, at værnepligtige, der har bopæl eller ophold her i landet, skal møde til Forsvarets Dag i det år, hvori de fylder 18 år. Forsvarsministeren kan dog bestemme, at mødepligten skal indtræde senere.

Det følger desuden af værnepligtslovens § 13, stk. 2, at forsvarsministeren eller den myndighed, forsvarsministeren bemyndiger til det, kan pålægge værnepligtige at møde til Forsvarets Dag.

Det følger endvidere af værnepligtslovens § 13, stk. 4, at forsvarsministeren under den i værnepligtslovens § 27 angivne betingelse kan give de værnepligtige udsættelse med at møde til Forsvarets Dag indtil udgangen af det år, i hvilket de fylder 25 år.

Det følger herudover af værnepligtslovens § 13, stk. 5, at forsvarsministeren kan fastsætte regler om pligten og retten til at møde til Forsvarets Dag, jf. stk. 1-3.

Værnepligtsloven indeholder ikke bestemmelser, der giver mulighed for at fritage værnepligtige for at møde til Forsvarets Dag.

Det foreslås med § 13, stk. 5, at forsvarsministeren kan fastsætte regler om, at værnepligtige i en nærmere fastsat periode fritages for at møde til Forsvarets Dag, hvis helt særlige forhold gør sig gældende.

Den foreslåede bestemmelse vil alene finde anvendelse, hvis helt særlige forhold gør sig gældende. Ved »helt særlige forhold« forstås udefrakommende påvirkninger, der indebærer, at Forsvarets Dag ikke uden et uforholdsmæssigt ressourceforbrug vil kunne gennemføres. Det vil eksempelvis kunne være ved udbrud af epidemiske sygdomme, som nødvendiggør begrænsninger af samfundsaktiviteten. Det vil også kunne være ved naturkatastrofer, der rammer etableringer på Forsvarsministeriets område eller den infrastruktur, som etableringerne afhænger af for at fungere, eller ved kriser og katastrofer af et sådant omfang, at Forsvarets ressourcer fra Forsvarets Dag, herunder eksempelvis lægeressourcer, skal bruges til at håndtere krisen eller katastrofen.

Der vil efter den foreslåede bestemmelse alene kunne fastsættes regler om fritagelse af værnepligtige for at møde til Forsvarets Dag i en nærmere afgrænset periode. Forsvarsministeren vil efter bestemmelsen kunne fastsætte regler om, at værnepligtige, der skal møde eller skulle være mødt til Forsvarets Dag i en bestemt periode, fritages. Bestemmelsen vil således ikke kunne anvendes til at fastsætte regler om, at værnepligtige generelt fritages for at møde til Forsvarets Dag. Desuden vil den foreslåede bestemmelse skulle administreres således, at den operative kapacitet i Forsvaret og Beredskabsstyrelsen, der er baseret på brug af værnepligtige, ikke påvirkes.

Med den foreslåede bestemmelse vil forsvarsministeren eksempelvis kunne fastsætte regler om, at værnepligtige, der ikke kan eller har kunnet møde til Forsvarets Dag på grund af COVID-19-pandemien, fritages for at skulle møde hertil. Dermed vil regler, der udstedes i medfør af bestemmelsen, blandt andet

kunne afvikle det efterslæb, der på nuværende tidspunkt er opstået i forhold til de værnepligtige, der mangler at møde til Forsvarets Dag som følge af COVID-19.

Værnepligtige, der i medfør af regler, som udstedes i medfør af loven, fritages for at møde til Forsvarets Dag, vil ikke på senere et tidspunkt kunne indkaldes til at møde til Forsvarets Dag i medfør af for eksempel værnepligtslovens § 13, stk. 2.

Det forudsættes, at forsvarsministeren samtidig fastsætter regler om, at værnepligtige, der fritages for at skulle møde til Forsvarets Dag, fortsat indtil deres fyldte 30. år vil have mulighed for at møde hertil, hvis de anmoder om at komme til Forsvarets Dag. De pågældende vil blive informeret om muligheden for fortsat at deltage i Forsvarets Dag.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 2

Til stk. 1

Det foreslås med *stk. 1*, at loven træder i kraft den 1. januar 2023.

Bestemmelsen vil indebære, at forsvarsministeren fra den 1. januar 2023 vil kunne fastsætte regler om fritagelse af værnepligtige for at møde til Forsvarets Dag efter den foreslåede nye § 13, stk. 5, i værnepligtsloven.

Til stk. 2

Det foreslås med *stk. 2*, at regler fastsat i medfør af værnepligtslovens § 13, stk. 5, jf. lovebekendtgørelse nr. 225 af 13. marts 2006, som ændret ved § 99 i lov nr. 538 af 8. juni 2006 og lov nr. 1538 af 18. december 2018, forbliver i kraft, indtil de ophæves eller afløses af forskrifter udstedt i medfør af værnepligtslovens § 13, stk. 6.

Bestemmelsen vil indebære, at de regler, der i dag er udstedt i medfør af værnepligtslovens § 13, stk. 5, fortsat skal gælde, hvis lovforslaget bliver vedtaget. Dette skal ses i lyset af, at det med lovforslaget foreslås, at den gældende § 13, stk. 5, bliver § 13, stk. 6.

Til § 3

Den foreslåede bestemmelse vedrører lovens territoriale gyldighed.

Værnepligtsloven er, på nær ændringerne foretaget ved § 82 i lov nr. 1054 af 23. december 1992, § 19 i lov nr. 69 af 4. februar 2004, § 8 i lov nr. 542 af 24. juni 2005, § 99 i lov nr. 538 af 8. juni 2006 og lov nr. 1538 af 18. december 2018, direkte gældende for Færøerne og Grønland. Det er dog alene værnepligtige, der har bopæl eller ophold i Kongeriget Danmark med undtagelse af Færøerne og Grønland, som skal møde til Forsvarets Dag, jf. værnepligtslovens § 13, jf. § 5.

Ændringerne af værnepligtsloven i § 82 i lov nr. 1054 af 23. december 1992 og i lov nr. 1538 af 18. december 2018 om ændring af lov om værnepligt er dog sat i kraft for Grønland ved kongelig anordning nr. 2017 af 18. december 2020 om ikrafttræden for Grønland af visse love om ændring af værnepligtsloven.

Den foreslåede bestemmelse indebærer, at loven ikke skal gælde for Færøerne og Grønland, men at loven ved kongelig anordning helt eller delvis skal kunne sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de ændringer, som henholdsvis de færøske og de grønlandske forhold tilsiger.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I værnepligtsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 225 af 13. marts 2006, som ændret ved § 99 i lov nr. 538 af 8. juni 2006 og lov nr. 1538 af 18. december 2018, foretages følgende ændring:

§ 13. ---

Stk. 2-4. ---

Stk. 5. Forsvarsministeren kan fastsætte regler om pligten og retten til at møde til Forsvarets Dag, jf. stk. 1-3.

1. I § 13 indsættes efter stk. 4 som nyt stykke:

»*Stk. 5.* Forsvarsministeren kan fastsætte regler om, at værnepligtige i en nærmere fastsat periode fritages for at møde til Forsvarets Dag, hvis helt særlige forhold gør sig gældende.«

Stk. 5 bliver herefter stk. 6.